

Sprawozdanie z konferencji naukowej
Ewaluacje literatury – krytyka, teoria, historia
(Koło Naukowe Doktorantów Wydziału Filologicznego
i Instytut Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego,
Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego,
Katowice, 8–9 kwietnia 2019)

W dniach 8 i 9 kwietnia 2019 roku w katowickim budynku Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego miała miejsce konferencja *Ewaluacje literatury – krytyka, teoria, historia*. Jej organizatorem było Koło Doktorantów Wydziału Filologicznego, patronatu zaś udzieliła dyrekcja Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego. Wydarzenie stanowiło drugą odsłonę zapoczątkowanej w zeszłym roku formuły spotkań¹, służących nie tylko wymianie naukowych doświadczeń między młodymi badaczami – studentami i doktorantami – a starszymi pracownikami Instytutu, lecz także integracji środowiska akademickiego. O ile w ubiegłym roku wszyscy uczestnicy sympozjum, noszącego tytuł, przypomnę, *Ekshumacje – literatura dawna i współczesna* (WIĘZIK, 2018), wywodzili się z Uniwersytetu Śląskiego, zaproszenie do udziału w tegorocznej edycji trafiło – nie bez odzewu – również do innych ośrodków, dzięki czemu konferencja zyskała wymiar ogólnopolski.

Zgodnie z tytułem wydarzenia, zakres poruszanej na konferencji tematyki miał dotyczyć „wszelkiego rodzaju zmian w wartościowaniu i ocenie zjawisk w przestrzeni literatury i literaturoznawstwa – krytycznych rozliczeń, teoretycznych remanentów czy interpretacyjnych roszad” (LNIĄK, 2019). W zaproszeniu zwrócono uwagę na szeroką treść pojęcia „ewaluacja” – sięgnięto zarówno do angielskiego *evaluate* (‘oceniać, szacować’), jak i do łacińskich *evalesco* (‘stawać się, być zdolnym, potężnieć’) oraz *evaleo* (‘móc, zdołać’). Wśród proponowanych zagadnień znalazły się między innymi: „literackie ewaluacje – wartościowanie literatury, wartościowanie w literaturze”; „przeceniane i niedoceniane – literatury i metody w ogniu krytyki”; „moda w literaturze, moda w literaturoznawstwie – co i jak czytamy”; „reinterpretacje – autorskie propozycje nowych odczytań”.

Obrady konferencyjne zostały podzielone na jedenaście paneli, ale ze względu na absencję kilkorga uczestników pierwotny harmonogram ulegał modyfikacjom (na przykład niektóre panele scalono). Słowo wstępne wygłosił prof. dr hab. Krzysztof Uniłowski, dyrek-

1 Formuły, ściśle rzecz biorąc, odwieszanej – podobne spotkania odbywały się w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku.

tor Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej, który zwrócił uwagę na żywo dziś dyskutowane w przestrzeni akademickiej znaczenie terminu „ewaluacja”. Odsyła ono do badania jakości pracy naukowej i kształcenia, stanowi tym samym kluczowy punkt nowej ustawy o szkolnictwie wyższym.

Pierwszy dzień konferencji otworzyły wystąpienia, w których eksplorowano wątki muzyczne, ujęte w ramy panelu *Ewaluacje historii i kultury*. Magister Agnieszka Lniak (UŚ) omówiła neoawangardowe koncepcje Johna Cage’a, kompozytora i wpływowego myśliciela, z kolei mgr Michał Łukowicz (UŚ) prześledził charakter obecności Górnego Śląska w piosence popularnej po 1989 roku.

Drugi panel został zazainicjowany referatem mgr Aleksandry Więcek-Gigli (UŚ), poświęconym sylwetce niesłusznie zapomnianego Mieczysława Szczuki, kojarzonego z awangardą artysty plastyka, który tworzył w okresie międzywojennym. W dalszej kolejności wystąpił mgr Zbigniew Jazieniecki (UW). Przeprowadził drobiazgową analizę wybranych aspektów twórczości Jarosława Marka Rymkiewicza. Rozważania tego prelegenta stanowiły część badań nad polskim klasycyzmem, obejmujących rozległe grono poetów, poczynając od Rymkiewicza i Zbigniewa Herberta, a kończąc na Krzysztofie Koehlerze i Wojciechu Wenclu.

Kolejny panel dotyczył przede wszystkim literatury popularnej, choć celem autorki pierwszego referatu – mgr Kamili Kołodziejczyk (UŚ) – było omówienie dorobku Jacka Dehnela, w tym, na ogół kontrowersyjnej, aktywności pisarza w Internecie (komentarze na portalu Facebook). Jako druga przedstawiła wyniki swoich badań mgr Anna Depta (UŚ). Doktorantka rozpoczęła od uwag na temat dzisiejszego statusu kryminału w Polsce. Niegdyś czytelnicze obcowanie z tym gatunkiem było zajęciem wstydliwym, obecnie sytuacja uległa radykalnej zmianie. Magister Depta ze szczególną uwagą przyjrzała się polskiemu kryminałowi historycznemu, zaakcentowała jego rozpięcie między kliszami a nowatorstwem. Ostatnim prelegentem w tej części był mgr Konrad Zielonka (UŚ). Młody badacz dostrzegł w pisarstwie Władysława Umińskiego i Jerzego Żuławskiego cechy prekursorstwa względem polskiego steampunka (hybrydy *fantasy* i *science fiction*).

Panel wieńczący pierwszy dzień obrad – *Ewaluacje krytyki i recepcji* – został otwarty przez prof. dr. hab. Marka Piechotę. Wybitny znawca epoki romantyzmu opowiedział o przygotowaniach do druku tekstów Zbigniewa Jerzego Nowaka, profesora Uniwersytetu Śląskiego, a także patrona sali Rady Wydziału, w której odbywała się konferencja. Następnie głos zabrała mgr Agnieszka Banaś (UO). W referacie o zmiennym postrzeganiu wampirów w kanonie literatury XX i XXI wieku pobrzmiewała inspiracja ustaleniami Mikołaja Marceli, autora rozprawy *Monstruarium późnonowoczesne*.

W dwóch końcowych wystąpieniach poruszono wątki związane z postacią Teodora Parnickiego. Najpierw mgr Łukasz Żurek (UW) zreferował złożone dzieje stosunku Stefana Szymutki do twórczości autora *Muzy dalekich podróży*. Magister Żurek podjął próbę rekonstrukcji intelektualnych zainteresowań Szymutki na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych minionego wieku. W pewnej mierze dopełnieniem tych rozważań stał się tekst wygłoszony przez prof. dr. hab. Krzysztofa Uniłowskiego (UŚ) – profesor punktem wyjścia referatu uczynił refleksję wokół *Kerygmaticznych figur interpretacji* Adama Regiewiczza, punktem dojścia zaś – omówienie sposobu lektury Parnickiego przez Zygmunta Lichniaka. W dyskusji zwrócono uwagę na szczególną rolę śląskiego środowiska naukowego w historii recepcji pisarstwa autora *Twary księżycy*. Ponadto przypomniano symboliczne spotkanie Szymutki z Parnickim, wzmiankowane w jego *Dziennikach z lat osiemdziesiątych*.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się kolejną odsłoną panelu *Ewaluacje historii i kultury*. Obrady otworzył mgr Gawęł Janik (UŚ), specjalizujący się w problematyce Zagłady. Jego referat stanowił polemiczne spojrzenie na serię komiksów *Epizody z Auschwitz*. Kolejnym prelegentem był mgr Krystian Korytko (UŚ). W swoim wystąpieniu zajął się ideą uniwersytetu – z jednej strony przywołał nader krytyczne uwagi Piotra Nowaka, z drugiej zaś korespondencję Martina Heideggera z Hannah Arendt. Z korespondencji wyłania się obraz pożądanego z punktu widzenia rozwoju intelektualnego, choć dziś już nieco anachronicznej relacji mistrz – uczeń. Referat wywołał wielowątkową dyskusję, między innymi o mocnych i słabych stronach współczesnego uniwersytetu w Polsce.

Panel *Ewaluacje czytelnictwa i internetu* zawierał wystąpienia trojga badaczy. Magister Michał Wilk (UJD) przybliżył specyfikę literatury elektronicznej. Zastanawiał się, czy można wobec niej używać pojęcia „elitarność”. Z kolei tematem namysłu mgr Barbary Sadkowskiej (UŚ) były mody czytelnicze. Doktorantka pytała o źródła ich występowania, omówiła przy okazji najciekawsze egzemplifikacje (na przykład *boom* na literaturę iberoamerykańską w Polsce lat siedemdziesiątych XX wieku). Jako ostatnia w tym panelu zabrała głos mgr Anna Maria Wybraniec (badaczka niezależna), zgłębiająca obszar krytyki literackiej w Internecie. Magister Wybraniec dość jednoznacznie oceniła poziom tejszej krytyki jako niski, czym sprowokowała słuchaczy do wypowiedzi polemicznych.

Również w trzecim panelu tego dnia znalazło się troje młodych naukowców, wszyscy afiliowani przy Uniwersytecie Śląskim. Rozpoczął lic. Bartłomiej Bielas, przewodniczący Koła Naukowego Teorii Literatury. Prelegent wygłosił referat eksperymentalny, pełen zwrotów akcji, erudycyjnych odniesień, poświęcony między innymi

roli abstraktów jako tekstów w zasadzie nieistniejących, lecz fundamentalnych z punktu widzenia sytuacji konferencyjnej. Następnie usłyszeliśmy rzetelną, rozbudowaną analizę i interpretację późnego wiersza Czesława Miłosza *Na cześć księdza Baki*, odczytaną przez mgr Ilonę Chylińską. Ostatni referat w tym panelu – mgr Anity Jasińskiej – dotyczył tworzonej na nowo historii Rutki Laskier, Żydówki z Będzina, autorki pisanego w czasie wojny dziennika, bohaterki powieści *Rutka* Zbigniewa Białasa. Relacjonując prowadzone przez siebie śledztwo, mgr Jasińska zwróciła uwagę na wątek polonizowania Zagłady.

Panel czwarty otworzyła mgr Dominika Szymanek (UŚ). Jej wystąpieniu o Cyprianie Kamilu Norwidzie w sposób wyraźny przyświecała intencja rewindykacyjna. Doktorantka akcentowała nie dość mocną pozycję poety w dzisiejszej świadomości literaturoznawców. Ponadto przypomniała rozważania Norwida o kanonie. Także z myślą o rewindykacji – tym razem autorów kojarzonych z Henrykiem Berezą i rewolucją artystyczną w prozie – wygłosił swoje uwagi mgr Andrzej Śnioszek (UŚ). Badacz omówił działania, które podejmuje, aby przywrócić pamięć o zaniedbanych obszarach historii literatury polskiej ostatniego półwiecza.

Przedostatnią część obrad rozpoczęła dr hab. Grażyna Maroszczyk (UŚ). Swój komentarz skoncentrowała wokół biografii i dzieła Gustawa Herlinga-Grudzińskiego, nawiązała przy tym do przypadającej w 2019 roku setnej rocznicy urodzin pisarza. Referentka wymieniła najważniejsze inicjatywy – polskie i włoskie – upamiętniające postać i upowszechniające pisarstwo autora *Dziennika pisanego nocą*. Z kolei przedmiotem wystąpienia mgr Joanny Sapy (UŚ) stało się wnikliwe omówienie recepcji dorobku poetyckiego Tadeusza Nowaka w XX i XXI wieku. Według doktorantki, przełom w odbiorze poezji Nowaka nastąpił w 2011 roku, po ukazaniu się opracowanej przez Bohdana Zadurę edycji *Psalmów i innych wierszy* tego poety.

Na zakończenie konferencji, w ramach panelu *Ewaluacje podróży*, można było wysłuchać dwóch wystąpień doktorantek związanych z Uniwersytetem Śląskim. Magister Anna Szumiec skupiła się na twórczości Tomasza Różyckiego, natomiast mgr Małgorzata Więzik przedstawiła cztery kobiece relacje z podróży, pochodzące z wydawanego w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku tygodnika „Wędrowiec”.

Bibliografia

- LNIAK Agnieszka, 2019: *Konferencja pt. „Ewaluacje literatury – krytyka, teoria, historia”*. [Online:] <http://www.inolp.us.edu.pl/konferencja-pt-ewaluacje-literatury-krytyka-teoria-historia> [15.06.2019].
- WIĘZIK Małgorzata, 2018: *Sprawozdanie z sympozjum naukowego „Eks-humacje – literatura dawna i współczesna” (Koło Naukowe Doktorantów Wydziału Filologicznego i Instytut Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego, Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 15–16 maja 2018)*. „Śląskie Studia Polonistyczne”, nr 2.

Andrzej Śnioszek